

RNDr. Josef Duda, CSc.

*19.3.1925 Komárov – †26.8.2012 Opava

Bryolog, hepatikolog

První kompletní zpracování jätrovek
v Československu – **Klíč k určování mechorostů
ČSR** (Pilous & Duda 1960) → CSc. (1961)

Objevil pro Československo řadu nových jätrovek:

Scapania mucronata, *S. massalongoi*, *S. scandica*, *S. gymnostomophila*, *Cephaloziella subdentata*, *C. arctica*, *C. grimsulana*, *Odontoschisma elongatum*, *Kurzia trichoclados* (spolu s J. Vážnou) a *Barbilophozia atlantica*.

Správně rozlišil na území Československa druhy rodu *Calypogeia*.

Melica ciliata, *Isatis tinctoria* subsp. *praecox* a j.
Silene densiflora subsp. *Sillingeri* se jistě vyskytuje i na jiných místech, ale je nutné si ji řádně všimnouti.
Botanický ústav university Karlovy.

Josef Duda:

**O novém míšenci pro ČR: *Luzula Vinesii* Murr.
(*Luzula pilosa* Willd. × *Luzula luzulina* D. Torre.)**

Nového míšence jsem sbíral 25. května 1948 v Beskydách na severním svahu Javořiny (obec Ostravice, revír Samčanka) asi v 750 m výšky v Picetu. Míšence zde rostl pohromadě s oběma rodiči.

Podávám nejprve jeho podrobný popis:

Rostlina vytvářela s oddenkem trsnatým, bez sterilních výběžků. Z oddenku vyrůstají tři květonosné lodyhy. Přízemní listy čárkovité-kopinaté, 5–7 mm široké, 3,5–8 cm dlouhé,

a) *Luzula pilosa* Willd.
b) *L. pilosa* Willd. × *L. luzulina* D. Torre.
c) *Luzulina* D. Torre. (Foto J. Duda.)

Na začátku září 1948 na několika miskách osclarie zašly; na agaru se objevily hnědé skvrny tvořené oblétky bičíkovce, jež Dr B. F. O. l. určil jako *Ochromonas granulatis* Do Flein. Tento druh byl popsán z kultury materiálu sbíraného v lesních hájkách (Do Flein, Archiv f. Protistenkunde, 44: 149–213, 1922).

V prosinci r. 1948 jsem sebral vzorky vegetace pod výtokem odpadní roury ve starém bazénu za napoleonským zrakodíšem. V Petřího miskách vyrostly *Symplocos* sp. a *Phormidium* sp. V jedné misce chované v elektricky osvětlovaném thermostatu při teplotě 35° C se objevily rozšířené *Pinnularia appendiculata* (A. Gardh) Cleve (Dr. M. Toman determinavit). Mezi nimi se hojně vyskytovaly žile pohyblivé ochromonady shodné s kulturami zmíněné *Ochromonas granulatis*. Thermostat a misky s kulturami z bahniště byly v různých místnostech, jedná se tedy patrně o původní výskyt na obou lokalitách.

Ochromonas z bahniště byla naočkována na Petřího misku a přenesena do thermostatu, kde se rozmnožila. Snáší tedy poměrně široký interval teploty mezi 10° C a 35° C, ale tím nebylo stanoveno teplotné minimum a maximum. Poněvadž voda v miskách se dosti rychle vypařovala, zvyšovala se celková koncentrace soli z přivoděného obsahu celkového výparů 1,6 g v l i až na dvojnásobek. Je tedy *Ochromonas granulatis* (pěstovaný kmen) organismus snášející značně jak teplotně tak koncentrační výkyvy i značné změny v chemickém složení substrátu.

Josef Duda:

***Anastrepta orcadensis* (Hook.) Schiff. v Beskydách.**

Anastrepta orcadensis (Hook.) Schiff. je v Beskydách velmi vzácná. Doposud byla uváděna pouze z Čertova mlýna u Radhošín, kde ji sbíral r. 1906 Podpěra (Věst. bytot. výzkum. Moravy za rok 1906/07), který také uvádí celkový popis lokality. V létě 1948 jsem našel tuto vzácnou horskou jatrovku v hojnosti na pískovcových skalách na Solové u Bílého Kříže (cca 880 m), které jsou i jinak bohaté na mechorosty. Tyto skály tvoří vlastní hranici moravsko-slovenskou před Bílým Křížem nad prameny Černé. Jejich kolmé stěny jsou obřezány k severu (částecí k severozápadu), jako většina všech pískovcových skal v Beskydách. Jsou asi 200 m

částecí zaplavena. Do rybníka vtéká potok z luk, jehož hladina je značně výše než Nežárky. Nemůžeme ovšem vyloučit jiné způsoby zanesení (s lesními sazenicemi) nebo dokonce záměrný výsev.

Předcházející údaje můžeme shrnout: Vzdálenost a poloha většiny jihočeských nalezišť k m. z. i. n. i. k. u. r. a. k. o. u. s. k. é. h. o. podporuje domněnku, že jde jen o druhotná naleziště (splavení). Uvedená fakta bude třeba doplnit údaji o tom, kde už zase vymizel, v jakém množství se nachází na zbývajících místech, rozšiřuje-li se tam, či ho ubývá a jak obstává v konkurenci s rostlinami nižších poloh. Podrobnější znalosti o rozšíření na Českomoravské vysočině pomohou nám zhodnotit můj nález. Zastihuje pozornosti podobně jako výskyt jiné horské rostliny — *Galium hercynicum* na Jindřichohradsku. Našel jsem ji v Jemčinské oboře v takovém množství, že není pochyb o její původnosti.

Na celém území ČR by bylo zapotřebí všimati si pozorněji, kam až *Doronium austriacum* sestupuje, zda na stanovištích v nízkých polohách každoročně kvete a zda vytváří plody schopné klíčení.

Josef Duda:

Rozšíření *Luzula luzulina* D. Torre na Moravě.

Luzula luzulina D. Torre je na Moravě hojně rozšířena, jak jsem sám zjistil, v Jablunkovských horách, v celých Beskydách, na Javořinách a ve Vsatských horách. Je zde slábnou průvodcem mechových horských lesů smrkových a jedlových. V listnatých lesích je vzácnější. Rovněž v nižších polohách (pod 500 m) ji najdeme zřídka.

Krajní body jejího rozšíření na západ (v Jeseníku nebyla dosud zjištěná) jsou podle sběrů kol. V. Pospíšila: Rožnov, na Hlaváčkách, 550 m; Vsetín, Bystřička, 360 m; Vsetín, Rážka, 600 m; Vsetín, Ratiboř, 550 m. Nejdále na jih zasahuje až na Chubek u Franeovy Lhoty, okr. Uherský Brod (Pospíšil) a na Ploštiny u Vizovic (Jedlička).

Doposud byla tato bika většinou přehlížena a zaměňována s *L. pilosa* Willd., jak o tom svědčí v literatuře pouze dva údaje z Těšínska (Fritz, Ascherson), jedna lokalita z Beskyd (Podpěra) a Jedličkův údaj u Vizovic.

dlouhé a 10–20 m vysoké, obklopené hustým smrkovým lesem; malé ostrůvky tvoří zde jedle, buk a jeřáb. Ve skulinách a ve svahové suti roste ve velkém množství *Sprengelium amplifolium* DC., který byl dosud znám jen z těšínských Beskyd.

Skalní stěny, které jsou silně zastíněny lesem, neposkytují po stránce bryologické mnoho zajímavosti. Celé plochy pokrývá jemná forma *Hypnum cressiforme* H. d. w., dále *Leucobryum glaucum* Schimp., *Dicranodontium dendrodonum* Hag. a *Paraleucobryum longifolium* L. o. e. s. k. e.; vzácnější je *Cynodontium polycarpum* Schimp. Na místech, kde se zachytilo více humusu, jsem sbíral *Plagiobryum laetum* Br. et Sch., *Pl. curvifolium* Schlieph., *Dicranum scoparium* H. d. w., *Tetraphis pelucida* H. d. w., z jatrovek *Calyptogea Nee- siana* K. Müller, *Bazzania trilobata* (L.) Gray, *Lepidozia reptans* (L.) Dum., *Diplophyllum albicans* (L.) Dum. a *Bl-*

Rozšíření jatrovky *Anastrepta orcadensis* (Hook.) Schiff. na Moravě: 1. Králčevský Sněžník (Vejenovský). — 2. Vrchovištský Revjz (Spa- zier). — 3. Vozka (Šmarda). — 4. Vřesová studánka (Spa- zier, Kern, Podpěra). — 5. Praděd (Kern, Podpěra). — 6. Nové Město: Pasecká skála, 822 m (Šmarda). — 7. Čertův mlýn (Podpěra). — 8. Skály na Solové u Bílého Kříže, 880 m (Duda).

Patrně první publikované práce

ČESKOSLOVENSKÉ BOTANICKÉ LISTY

Měsíčník

pro systematiku, floristiku a geobotaniku
Československé republiky.

Redaktor: Univ. prof. Dr. FR. A. NOVÁK.

ROČNÍK I. — 1948

Číslo 4–5.

Vydává Botanický ústav university Karlovy
Redakce a administrace PRAHA II, BENÁTSKÁ 2 - Telef. ještě dlouho
Tiskem Ant. Lapačka, Praha-Karlín. Rozvoji české vědy

V roce 1967 začali spolu s J. Váňou vydávat monumentální práci – Rozšíření játrovek v Československu (později v České republice)

W. K. V. 1967
D. V. 1967
D. V. 1967

W. K. V. 1967

ACTA MUSEI SILESIAE
SERIES A, XVII-196, OPAVA, CSSE

Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei — II

Rozšíření játrovek v Československu — II

Josef Duda — Jiří Váňa

Im zweiten Teil der Abhandlung veröffentlichen wir einen Bericht über die Verbreitung von vier Arten der Gattung *Riccia*, die unter den Nummern 29 bis 32 des Verzeichnisses angeführt sind (Duda et Váňa 1967, p. 98). Es handelt sich um diese Arten: *R. ciliifera* Link, *R. gougetiana* Dur. et Mont., *R. ciliata* Holm. und *R. canescens* Steph. Am Ende schliessen wir eine kurze Ergänzung der Bibliographie der tschechoslowakischen Lebermoose bei.

29. *Riccia ciliifera* Link

Bearbeitet von J. Váňa

Diese Art kommt in der Tschechoslowakei in xerothermen Gebieten vor. Sie wächst auf Terrassen oder Felstufen, welche mit Erde bedeckt sind, im offenen Gelände auf den verschiedensten geologischen Unterlagen (Amphibolit, Andesit, Basalt, Diabas, Diorit, Gneis, Granit, Granulit, Lydit, Phonolit, Schiefer, Serpentin u. a., nur selten auf Kalk). Ihre Lokalitäten gehören grösstenteils zur Steppenstufe (Steppen des Verbandes *Festucion valesiacae*), der Zone von 220—350 m Seehöhe an. Als Begleitpflanzen wachsen auf diesen Stellen mit *Riccia ciliifera* die Flechten: *Cladonia convoluta*, *C. foliacea* var. *oleicornis*, *C. rangiferina* u. a., die Lebermoose: *Riccia gougetiana*, *R. canescens*, *R. papillosa*, *R. sorocarpa*, *Oxymitra paleacea*, *Mannia fragrans*, *Asterella saccata*, die Moose: *Polytrichum pilosum*, *Ceratodon purpureus* u. a., die Phanerogamen: *Carex humilis*, *Festuca glauca*, *Gagea bohemica*, *Sedum album* u. a.

An der Revision der Belege beteiligten sich J. Váňa und J. Duda. J. Váňa hat die Belege der Herbarien BRNM, PR, PRC, SLO, Herb. Pospilil und Herb. Váňa revidiert, J. Duda die aus den Herbarien BRA, BRNU, OP, Herb. Budějovice, Herb. Nymburk, Herb. Poděbrady und Herb. Duda. Das Material aus dem Herbarium J. Šmarda konnten leider die Bearbeiter nicht besichtigen.

Bemerkung: Literaturangaben über die Art *R. ciliifera*, welche nicht belegt waren, oder von denen die Bearbeiter keine Belege untersuchen konnten, haben sie bei der *R. ciliifera* kartiert. Es ist jedoch möglich, dass einige Angaben zu *R. gougetiana* gehören, welche bisher meistens nicht unterschieden wurde.

Bisher publizierte Verbreitungskarten:
Suza 1935a, p. 482 (500-Westmähren); Suza 1938, p. 11, Karte 1 (Tschechoslowakei);
Suza 1946b, p. 115 (Mähren); Smarda 1961b, p. 13, Karte 2 (Slowakei).

PRESLIA (PRAHA)
46: 309—309, 1974

Verzeichnis der tschechoslowakischen Lebermoose vom Stand 1974

Seznam československých játrovek — stav k roku 1974

Josef Duda und Jiří Váňa

SEPARATUM

Opp. Benešov: pag. Teletín, vallis fluminis Vltava prope ostium rivi Třeblová, 280 m, 1934 leg. J. Suza (Suza 1938, p. 17).

Urbs Praha: pag. Všenory, in agris, leg. J. Velenovský (Velenovský 1901—1903, vol. 3, p. 28, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17); pag. Zbraslav, leg. J. Velenovský (Velenovský 1901—1903, vol. 3, p. 28, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17); vic. Holešovice — Bubny, leg. A. J. C. Corda (Corda 1830—1835, pars 3—4, p. 101, Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Suza 1938, p. 17); vic. Podbaba, leg. F. M. Opiz (Opiz 1823—1825, pars 3—4, p. 101, Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17); hortus botanicus, 5. 1894 leg. E. Bauer, det. E. Levier (Matouschek 1895, p. 40); loc. Strahov, lapidicinae, leg. J. Velenovský (Velenovský 1901—1903, vol. 3, p. 28, Suza 1938, p. 17); hortus Stromovka, leg. K. Kavina (Kavina 1915, p. 82, sub *R. intumescens* p. 84, Suza 1938, p. 17); vic. Troja, leg. J. Velenovský, det. K. Kavina sub *R. intumescens* (Kavina 1915, p. 84, Suza 1938, p. 17); pag. Onáťice, leg. F. M. Opiz (Opiz 1823, p. 133, Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Suza 1938, p. 17); pag. Roztoky, ripa fluminis Vltava, leg. J. Dědeček (Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17).

Opp. Kralupy n. Vlt.: pag. Libšice n. Vlt., leg. K. Kavina sub *R. intumescens* (Kavina 1915, p. 84, Suza 1938, p. 17).

Opp. Čáslav: pag. Tupadly, leg. F. M. Opiz (Opiz 1823, p. 133, Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17).

Opp. Mladá Boleslav: pag. Michalovice, leg. J. Dědeček (Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17).

Opp. Česká Lípa, leg. Dinnebiel (Schiffner 1886, p. 273); loc. „Schleifstätte“, 25. 9. 1879 leg. V. Schiffner (Schiffner 1886b, p. 266, Schade 1924, p. 10, Suza 1938, p. 18); apud stationem viae ferreae (septentr.), leg. J. Anders (Anders 1911, p. 75); pag. Bezděz, 3. 1880 leg. J. Dědeček (Dědeček 1883, p. 20, 1886, p. 15, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17).

Opp. Turnov, leg. J. Velenovský (Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17); inter ruinas Valdštejn et pagum Hrubá Skála, leg. J. Dědeček (Dědeček 1883, p. 20, Suza 1938, p. 17).

Opp. Semily: pag. Rokytnice nad Jiz., leg. L. Rabenhorst (Rabenhorst 1863, p. 302).

Opp. Tíšnov: pag. Hajánky, loc. Stanovisko, in agris, 540 m, leg. J. Šmarda (Šmarda 1938e, p. 9, Suza 1938, p. 18); pag. Kufim, collis Zlobice, in agris, leg. J. Šmarda (Šmarda 1939a, p. 40, 1944b, p. 96).

Opp. Brno: pag. Adamov, ripa rivi Křtinský, leg. J. Podpěra (Podpěra 1932, p. 3).

Opp. Přešov: pag. Šalgovík, leg. F. Hazslinszky (Hazslinszky 1885, p. 22—23); inter pagos Šalgovík et Podhradík, leg. F. Hazslinszky (Hazslinszky 1885, p. 21, Anonymus) γ. 1908, p. 261, Suza 1938, p. 22).

Excludenda

Opp. Turnov: pag. Pelešany, ruinae Valdštejn, leg. J. Dědeček (Dědeček 1886, p. 15) — PR — est *Riccia sorocarpa* Bisch.

32. *Riccia canescens* Steph.

Bearbeitet von J. Duda

In der Tschechoslowakei wurde diese Art erst im Jahre 1962 von *Riccia ciliata* Hoffm. abgesondert (Peciar 1962). *Riccia canescens* Steph. wächst auf blossen Boden, Felsterassen, die mit Humusschichte bedeckt sind, in Steppengebieten des ganzen Staates. Ihre Verbreitung und Oekologie sind analog wie bei *Riccia ciliifera* Link. Sie wächst fast immer mit denselben Arten, welche bei *Riccia ciliifera* Link. angeführt sind (siehe dort).

J. Duda revidierte Belege von den Herbarsammlungen BRNM, BRNU, OP, Herb. Duda, J. Váňa von Sammlungen PR, PRC, SLO, Herb. Váňa. Die Bearbeiter hatten keine Möglichkeit gehabt, die Herbarsammlung J. Šmarda's zu revidieren.

Auf der Karte sind zwischen Literaturangaben auch alle Standorte von *R. ciliata* Hoffm. (incl. var. *intumescens* Bisch.), die aus den Steppengebieten stammen, angeführt.

Standorte

Urbs Praha: vic. Holešovice, in arenosis, 8. 1901 leg. J. Velenovský sub *R. ciliata* (Velenovský 1901—1903, vol. 3, p. 28, Müller K. 1906—1916, pars 1, p. 173 sub *R. intumescens*, Kavina 1915, p. 82, Suza 1938, p. 17) — PRC.

Opp. Kouřim: pag. Radim, decl. prope res. Chroustov, 10. 1964 leg. V. Skalický, det. Váňa — Herb. Váňa.

Urbs České Středohoří: opp. Litoměřice, mons Radobýl, decl. merid., 8. 1936 leg. K. Preis sub *R. intumescens* (Preis 1935, p. 118, Suza 1938, p. 18) — PRC; opp. Bilina, mons Jelení, 1938 leg. Z. Pilous sub *R. intumescens* (Pilous 1938b, p. 170, 1940a, p. 230, Suza 1938, p. 8, 18) — OP.

Opp. Letovice: saxa supra pagum Rozhraní, 370 m, 22. 9. 1920 leg. J. Podpěra sub *R. ciliata* (Podpěra 1923, p. 2, Suza 1938, p. 18) — PR.

Opp. Tíšnov: pag. Kufim, loc. Zlobica, 15. 5. 1935 leg. J. Šmarda sub *R. ciliata* (Šmarda 1936a, p. 10, 1937c, p. 39, Suza 1938, p. 18) — BRNM; collis Kufimský vrch (prius Cimperk), solo granitico, 300 m, 8. 1936 leg. J. Šmarda sub *R. ciliata* (Suza 1938, p. 18, Šmarda 1939a, p. 70) — PR, PRC, 320 m, 6. 4. 1939 leg. J. Šmarda sub *R. ciliata* (Šmarda 1940, p. 6) — BRNM, 300 m, 20. 4. 1947 leg. J. Müller sub *R. ciliata* — BRNU.

Opp. Brno: inter pag. Bystřic et Žebětín, vallis rivi Vrbovec, loc. Pekárna, 23. 8. 1933 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* (Duda 1958, p. 35) — OP; pag. Střelice, vallis rivi Bobrava, 4. 1941 leg. J. Šmarda sub *R. intumescens* — Herb. Duda; prope molam Nový mlýn inter pagos Střelice et Zelašice, 230 m, 27. 3. 1938 leg. J. Podpěra sub *R. intumescens* (Suza 1938, p. 18) — PR, 19. 4. 1938 leg. J. Suza sub *R. intumescens* (Suza 1938, p. 18, 1939a, p. 6) — PR, PRC.

Opp. Náměšť n. Osl.: vallis rivi Chvojnice, 370 m, 2. 3. 1930 leg. J. Suza sub *R. ciliata* (Suza 1931d, p. 50, 1932e, p. 10, 1938, p. 19, Podpěra 1932, p. 4 sub *R. intumescens*) — PR; pag. Sudice, riv. Chvojnice, prope collem Kozí hřbety, 26. 3. 1951 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* — OP.

Opp. Třebíč: pag. Kramolín, collis Dřínova hora, 360—380 m, 7. 8. 1937 leg. J. Šmarda, det. J. Váňa (Suza 1931e, p. 61, 1932e, p. 70 sub *R. ciliata*, 1938, p. 19 sub *R. intumescens*, Podpěra 1932, p. 3 sub *R. intumescens*) — PRC, 29. 9. 1965 leg. J. Duda — OP.

Opp. Ivančice: pag. Mohelno, 300 m, 8. 1937 leg. J. Suza, det. J. Váňa (Suza 1938, p. 10, 1944b, p. 75, 77) — PRC; convallis fluminis Jihlava prope res., 8. 1942 leg. J. Šmarda sub *R. ciliata* — BRNM; contra locum Práchevna, 280 m, 9. 10. 1931 leg. J. Suza sub *R. intumescens* (Suza 1931c, p. 9, 1932e, p. 70, 1938, p. 19) — PRC; pag. Skryje, rupes Hadí skála contra locum Práchevna, 27. 7. 1947 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* — OP; pag. Biskoupky, rupes contra ruinas Tempištejn, 8. 4. 1931 leg. R. Dvořák sub *R. intumescens* — BRNM, 8. 1942 leg. J. Šmarda sub *R. intumescens* — BRNM, 27. 7. 1947 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* — OP; vallis fluminis Jihlava apud ruinas Tempištejn, 335—350 m, 8. 4. 1931 leg. J. Suza sub *R. intumescens* (Suza 1932e, p. 70, 1938, p. 19, Podpěra 1932, p. 3) — PR; inter ruinas Tempištejn et pagum Biskoupky, 8. 1942 leg. J. Šmarda sub *R. intumescens* — BRNM; prope pagum Biskoupky, 3. 8. 1947 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* — OP, 240 m, 7. 1955 leg. A. Vězda sub *R. papillosa* — OP.

Opp. Mor. Krumlov: pag. Tavíkovice, vallis fluminis Rokytná, decl. contra molam, 11. 7. 1948 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* — OP; pag. Rouchovany, prope ostium rivi Rouchovanka, 8. 1942 leg. J. Šmarda sub *R. intumescens* — BRNM; in vicinitate opp. Mor. Krumlov, 5. 1947 leg. J. Duda sub *R. intumescens* — OP, loc. Tábor, 17. 5. 1947 et 20. 7. 1947 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* (Vězda 1950, p. 4, 11) — OP; decl. contra pagum Rokytná, 10. 5. 1947 leg. A. Vězda sub *R. intumescens* (Vězda 1950, p. 4, 11, 1955a, p. 434) — OP; pag. Rokytná, rupes „Na Babě“, 5. 1947 leg. J. Šmarda sub *R. intumescens* — BRNM.

Opp. Miroslav: pag. Bohutice, collis Sv. Michal, 3. 4. 1951 leg. J. Věroň, det. J. Duda sub *R. intumescens* (Duda 1956, p. 35) — OP.

Opp. Znojmo: convallis fluminis Dyje contra pagum Hardegg, 3. 1932 leg. J. Šmarda sub *R. ciliata* — BRNM; pag. Popice, mola Trouznický mlýn in vallis fluminis Dyje 12. 10. 1917 leg. A. Oborný sub *R. ciliata* (Oborný 1923, p. 114, Suza 1938, p. 20) — PRC; pag. Tasovice, decl. supra flum. Dyje, 220 m, 24. 4. 1930 leg. J. Suza sub *R. ciliata* (Suza 1932e, p. 70 sub *R. intumescens*, 1933c, p. 4, 1938, p. 20, Podpěra 1932, p. 3 sub *R. intumescens*) — PR.

Opp. Přešov: pag. Čekyně, loc. Lhota, 21. 8. 1950 leg. V. Pospíšil sub *R. ciliata* (Pospíšil 1957a, p. 281) — BRNM.

Z. Hradílek

ACTA MUSEI REGINAEHRADECENSIS
S. A.: SCIENTIAE NATURALES
VIII. (1967)

*

**SBÍRKA JÁTROVEK EMANUELA FRONĚKA
JÁTROVKY
VE SBÍRKÁCH ČESKOSLOVENSKÝCH
MUZEÍ — VII**

Die Lebermoossammlung von Emanuel Froněk
Lebermoose in den Sammlungen tschechoslowakischer Museen - VII

JOSEF DUDA,
Slezské muzeum v Opavě

V roce 1964 jsem uveřejnil studii o játrovkách, které jsou uloženy ve sbírkách Východočeského muzea v Pardubicích (Duda 1964). V této práci jsem zhodnotil především sbírku E. Kalenského a kromě toho i 20 dokladů od E. Froněka z okolí Littic n. Orli. Počátkem roku 1966 věnoval E. Froněk svou sbírku játrovek muzeu v Pardubicích; sbírka obsahuje celkem 98 dokladů a z nich 8 pochází od E. Kalenského.

Emanuel Froněk sbíral játrovky především v letech 1941 a 1942, a to hlavně na Pardubicku; z jednoho několikadenního pobytu v Krkonoších v r. 1951 pochází druhá část sbírky (24 dokladů). Poněvadž sběry z Krkonoš jsou z bryologicky málo známých lokalit, uvádím je rovněž v seznamu nálezů. E. Froněk měl určeno asi polovinu dokladů, ostatní byly neurčeny.

SEZNAM DRUHŮ
Omnia legit E. Froněk

Pardubicko

Cephalozia bicuspidata (L.) DUM.

Opp. Pardubice: silva inter pag. Studánka et Spojil, 4. 11. 1942; pag. Srch, silva, 24. 10. 1942; pag. Hradiště na Písku, silva, 24. 10. 1942 sub *Cephalozia divaricata* SMITH. Opp. Holice: pag. Vysoké Chvojno, silva Buky, 8. 10. 1943. Opp. Hradec Králové: pag. Vysoká n. Lab., silva, 7. 8. 1942.

Cephaloziella starkei (FUNCK) SCHIFFN.

Opp. Pardubice: pag. Ráby, silva sub colle Kunětická hora, in locis arenosis, 5. 11. 1931.

Lophozia (subgenus *Leiocolea*) *mamatkulovii* Duda sp. nov.
vom Pamir (SSSR)

VON JOSEF DUDA
Slezské Muzeum, Opava, Czechoslovakia

(Mit 2 Figuren)

Durch die Güte der Ehegatten A. I. Abramova und I. I. Abramov aus der Akademie der Wissenschaften in Leningrad (SSSR) konnte ich eine kleine Lebermoossammlung aus dem Gebirge Pamir (Tadshikistan) bearbeiten; dazwischen waren auch fünf Belege einer interessanten Art der Gattung *Lophozia* (subgenus *Leiocolea*), die ich hier beschreibe.

Lophozia (subgenus *Leiocolea*) *mamatkulovii* Duda sp. nov.

Plantae dioicae (solum ♀ visae), repentes, molles, virides aut fuscovirides.

Caulis non ramosus, 0,5–1 cm. longus, in diametro 40–80 μ crassus; cellulae corticales caulium 25–30 μ latae et 60–130 μ longae. Folia caulina $\perp$ remota, quadrato-rotundata, oblique inserta, ad 1/3 biloba, sinu acuto usque recto, lobis acutis vel obtusis. Cellulae foliorum parietibus tenuibus, trigonis nullis vel parvulis, medianae et in lobis 25–30 μ , basales longiores 30 $\times$ 30–50 μ . Amphigastria parva, ex parte lanceolata, de 3–10 cellulis composita.

Cuticulla caulium et foliorum papillatostriatula.

Involucra terminalia, folia involucralia foliis caulinis majora, ceterum similia. Perianthia cylindrica vel piriformia, ore constricto.

Typus: Tadshikistan, mts. Pamir, 2450 m., leg. U.K. Mamatkulov.

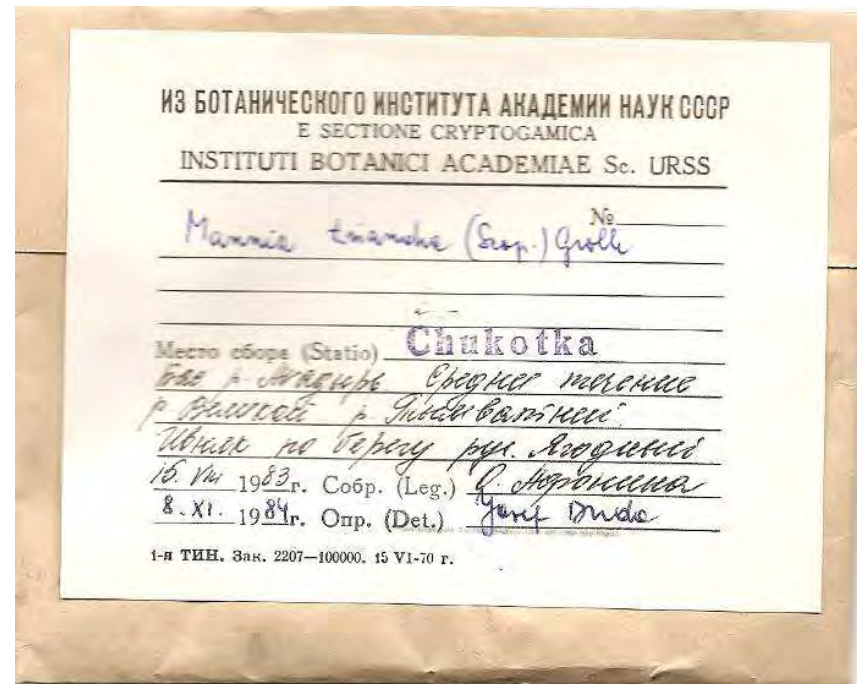
Pflanzen kriechend, in dichten Überzügen, weich, grün, bräunlichgrün bis bräunlich, 0,5–1 cm. lang, nicht verzweigt. Stengel schwach, 40–80 μ dick, aus verlängerten Zellen zusammengesetzt (60–130 $\times$ 25–30 μ). Blätter am Stengel schräg angewachsen, wenig herablaufend, im Umriss kreisförmig oder abgerundet-rechteckig, so breit wie lang, bis 1/3 in zwei (selten drei) Lappen geteilt, Einschnitt scharf- bis rechtwinkelig, Lappen zugespitzt oder stumpf. Zellen blassgrün, zartwandig, fast ohne Eckenverdickungen, in Blattlappen und in der Blattmitte 25–30 μ gross, an der Basis 30 $\times$ 30–50 μ . Kutikula dicht mit zarten, länglichen Warzen bedeckt. Unterblätter an der Basis der Oberblätter, klein, nur aus 3–10 Zellen zusammengesetzt, meist lanzettlich oder rudimentär. Ölkörper unbekannt. Zweihäusig. ♀ Hüllblätter grösser als die Blätter, Perianth terminal, walzenförmig bis birnförmig, an der Mündung zusammengezogen, Mündung gekerbt. Antheridienstand und Kapseln unbekannt.

Diese neue Art wächst am feuchten kalkhaltigen Substrat bei den Quellen in Weidenassoziationen, bisher nur im Gebirge Pamir von 2450 m. bis 2900 m. der Meereshöhe.

Pro vědu popsal nový druh játrovky – *Lophozia mamatkulovii* Duda (dnes *Mesoptychia*)

Mesoptychia mamatkulovii (Duda) L.Söderstr. et Váňa **comb. nov.** Basionym:—*Lophozia mamatkulovii* Duda, *Trans. Brit. Bryol. Soc.* 6: 82, 1970 (Duda 1970).

Holotype:—TADZHIKISTAN, Pamir:, mts. Darvacskij, decl. septentr., convallis fluminis Obi-Chingou, angustiae Jachnak-Dara, 2450m, supra mare, No.7328, 10. 7.1965 leg. U.K. Mamatkulov (LE; isotypes in OP!, Herb. Váňa!).
≡ *Leiocolea mamatkulovii* (Duda) Duda, *Novosti Sist. Nizsh. Rast.* 10: 270, 1973 (Abramov et al. 1973).

Játrovky Nízkého Jeseníku a přilehlých území

Josef Duda

Provádět výzkum a sběr játrovek v podhorské oblasti není úloha vědecká a snadná. Nízký Jeseník a část Zlatohorské vrchoviny (mapka č. 1) mají k tomu ještě tu nevýhodu, že geologický podklad je zde velmi jednotvárný. I když někdy pro svou nadmořskou výšku má krajina horský charakter, na složení flóry se to zvláště neprojevuje. Celkově lze říci, že játrovková flóra je zde chudá, ojedinelé s překvapujícími nálezy.

Výzkum a sběr jsem prováděl v Nízkém Jeseníku a přilehlých územích, tj. územích, jejichž geologický podklad je tvořen většinou horninami kulmského stáří. Soustavně jsem zde sbíral v letech 1955—1980 a zčásti také v letech 1950—1956. Celkem jsem v tomto období prozkoumal 900 lokalit, počítám-li na jednu sběrnou cestu 2—3 lokality, pak výzkumu jsem věnoval asi 400 celodenních sběrných cest. Jestliže na jednu sběrnou cestu bylo prozkoumáno v průměru 15 km v terénu, pak za celé období to dává cca 6 000 km. Ročně jsem sebral asi 500 dokladů játrovek, tj. celkem 12 000 dokladů. Na základě toho lze říci, že výzkum byl proveden podrobně a že výsledky, které jsou předloženy v této studii, mají reálný podklad. Dnes mohu také snadno pochopit, že z některých částí nebylo v literatuře žádných údajů. Po mém podrobném výzkumu je tomu obdobně, prostě jsem tam téměř žádné druhy játrovek nenašel. Chybou někdy bývá, že se neuvádí i negativní výsledek. Na přiložené mapce (č. 2) je znázorněna hustota mých výzkumných a sběrných cest (silné čáry) a z toho je zřejmé, že území bylo prozkoumáno rovnoměrně a podrobně.

Chtlí bych ještě na tomto místě poděkovat své manželce za provedení všech písemných dokumentačních prací, vztahujících se k této studii.

Všebecná část

Vymezení území

Vzhledem k tomu, že podstatný vliv na utváření vegetačního krytu má geologický podklad, známou jsem flóru játrovek v oblasti, která se přesně nekryje s regionálním členěním. Do této studie zahrnuji území vymezené výskytem kulmských drah a břidlic. Na západě probíhá hranice studovaného území od Zlatých Hor, přes Heřmanovice, Vrbno, Andělskou Huru, Rudnou pod Prácheňem, Rýmařov, Rešov, Křivou, Dlouhou Loučku a Umětov. Sever je ohraničen silně hranicí od Zlatých Hor po Nový Bohumín, východem a jovýchodem směrem vymezuje Moravská nížina s řekami Odrou a Bečvou. A konečně jižně od hranice tvoří úpatí Nízkého Jeseníku a částech Hor-moravský úval.

hornin téměř shodují s hornobenešovskými vrstvami. Nadolož hradeckých vrstev tvoří kvajovické vrstvy a ty se skládají z modrosivých nebo červených pelitických sedimentů s vložkami jemných pískovců (Dvořák et al. 1981).

Na spodnokarbonských drahách a břidlicích v Oaoblažském výběžku spočívají relikty cenomanských pískovců a písek. Při okrajích Nízkého Jeseníku jsou zachovány izolované pánve s neopénní výplní.

Kulmem Nízkého Jeseníku je v některých případech i horninami Šternbersko-hornobenešovského pruhu prozářené také čedičové ložnice. Centrum nevulkanické činnosti leží ve střední části, a to v okolí Bruntálu. Blíží čedičové formace Nízkého Jeseníku není možno považovat za bezpečně vyřešené. Nejpravděpodobnější je názor — od jilovců až po nejsušší kvartér. Na nízkojesenické plošině je několik sopěných výhledů, považovaných za neovulkanické, vyznačením. Jsou to především Valtý Roudný a ráževský s karstovými úby, Malý Roudný, Vranušina sopka, Uhlířská sopka, Volárna, Červená hora a další drobné výlevy v celém kulmu (Roth 1992).

2. Mapka zkoumaného území se záznamnými tras výzkumných a sběrných (silné čáry)

STRATEGIES IN BRYOFLORESTIC RESEARCH: A SIMULATION STUDY USING REAL DATA

Josef DUDA¹, Tomáš HERDEK² AND IVAN NOVOTNÝ³

¹ Silesian Museum, 746 46 Opava, Czechoslovakia

² Botanical Institute of the Czechoslovak Academy of Sciences,
752 43 Příbram, Czechoslovakia

³ Botanical Department of the Moravian Museum, Preslova 1,
600 00 Brno, Czechoslovakia

Using detailed data on the distribution of hepatics in the Nízký Jeseník (Niederer Gesenke, Czechoslovakia, area 3624 km², 939 localities, 96 species), we simulated limited floristic studies as subsets drawn from this source set using a computer. We investigated two elements of floristic study design: 1) the extent of the study, and 2) the strategy of locality choice. Different divisions of the area into categories of elevation, watersheds and geomorphological units were used as a basis for a systematic selection of localities. The numbers of species found in simulated floristic studies were compared with those of a random selection of localities of the same size. In a small number of localities (up to 100), the systematic choice of localities did not produce much better results than the random one; a marked improvement could be seen in the case of 180 localities (20% of the total). Strategies based on geomorphology and elevation were much more effective than those based on watersheds because of the greater inner homogeneity of their categories.

INTRODUCTION

It is widely known that the number of species found in a floristic study largely depends on the intensity of research in a particular area. However, the factor of the intensity of research is often not easily quantified, especially if the region under study does not comprise distinct units such as islands. Nevertheless, floristic or faunistic research is usually conducted by means of a detailed study of relatively small, representative localities; in that case the intensity of research may be divided into 3 components:

- (1) number of localities visited,
- (2) choice of localities within the area,
- (3) thoroughness of investigation carried out on each locality.

Opava, 8. 8. 2012

Zbytku,

jsm rádi, že jste se ozvali. Já mám
již 87 let a nevím, jak dlouho
zde ještě budu.

Posílám ještě mechy k určení.

Zdravím Vás

Šindel

Mechy označte 1, 2, 3, 4

hebráček sdělte jen určení